

Inleiding

Een van de belangrijke onderwerpen voor de domeinvergadering Algemene Zaken is Veiligheid en Leefbaarheid. Het maakt een vast onderdeel uit van ons leven. We komen het iedere dag tegen én hebben het allemaal hard nodig om een fijn leven te kunnen leiden. Hoe een veilig en leefbaar Maastricht eruitziet, wat ervoor nodig is om dit te bereiken en welke rol we als gemeente hierin kunnen en willen spelen, zijn vragen die als een rode draad zullen terugkomen in de besprekingen in de domeinvergadering AZ.

Dynamiek veiligheidsveld

Veiligheid is een dynamisch werkveld. Het kent een grote mate van onvoorspelbaarheid en vaak ook de noodzaak om snel te handelen als de situatie dat vereist. Het vraagt van de burgemeester en de ambtelijke ondersteuning veel flexibiliteit en creativiteit om de veelheid en diversiteit aan veiligheidsvraagstukken op te pakken.

Zeker afgelopen jaren zagen wij hoe de actualiteit van ons vraagt flexibel te zijn. Wie voorzag de corona-pandemie, de watersnood en de oorlog in Oekraïne? Dergelijke ontwikkelingen vragen direct handelen van onze AOV'ers, handhavers, maar ook beleidsmakers:

- Op locatie 'hands-on' zaken regelen.
- In gesprek gaan met inwoners, ondernemers, partners.
- Opstellen van regels of het aanpassen hiervan.
- Begeleiden van onrust die het met zich meebrengt: denk aan het toenemend aantal demonstraties.
- Met de stad meedenken hoe het 'gewone' leven in veranderende omstandigheden zo goed en veilig mogelijk kan blijven doorgaan: Denk aan het instellen van het voetgangercirculatiegebied, mogelijk maken van carnaval, grootschalige evenementen.

Er komt veel kijken bij het in goede banen leiden van de grote hoeveelheid openbare orde vraagstukken. Iedere indicatie van maatschappelijke onrust en zeker iedere demonstratie en groot evenement vraagt adequaat handelen. Dat betekent aan de voorkant een goede veiligheidsrisicoscan, intensief vooroverleg met organisatoren, het zo rustig en veilig mogelijk laten verlopen van bijvoorbeeld demonstraties, en na afloop goede nazorg, evaluatie en communicatie. Dit doen wij in continue afstemming met interne en externe partners.

Openbare orde bevoegdheden bestuursorgaan burgemeester

Ook van een burgemeester vraagt het veiligheidsveld een bijzondere rol. In de eerste plaats omdat de burgemeester er voor stad en inwoners hoort te zijn in bijzondere omstandigheden. Maar zeker ook omdat de wet de zorg voor de veiligheid van de gemeente aan de burgemeester toekent. De burgemeester van Maastricht is daarnaast ook voorzitter van de Veiligheidsregio Zuid-Limburger en regioburgemeester. In die rol vormt de burgemeester de schakel tussen de minister van Justitie en Veiligheid en de Limburgse burgemeesters.

In crisissituaties kan de burgemeester bijvoorbeeld noodbevoegdheden inzetten. U herinnert zich misschien nog wel de zogenoemde avondklokrellen die in verschillende Nederlandse gemeenten veel onrust veroorzaakten en gepaard gingen met vernielingen en geweld? Ook in Maastricht was op dat moment een serieuze dreiging dat er rellen in onze stad zouden ontstaan. De burgemeester heeft toen een noodverordening afgekondigd om te voorkomen dat het ook in Maastricht uit de hand zou lopen. In een noodverordening regel je bijvoorbeeld dat het verboden is om vuurwerk bij je te dragen of om als groepen in een bepaald gebied samen te komen.

Er zijn daarnaast nog tal van andere door de wetgever aan de burgemeester gegeven bevoegdheden om de openbare orde te handhaven. Denk daarbij aan het sluiten van drugspannen of het opleggen van een tijdelijk huisverbod bij huiselijk geweld.

De inzet van openbare ordemaatregelen is ingrijpend voor de personen die het treft. Liever voorkomen wij dat we deze vaak zware dwangmiddelen moeten gebruiken. Dat kan wanneer we zoveel als mogelijk aan de voorkant escalatie van problemen in de stad of bij onze inwoners proberen te voorkomen.

Handhaving openbare orde

De feitelijke handhaving van de openbare orde op straat is voor een belangrijk deel de taak van de politie. Gemeentelijk handhaven ondersteunt de politie hierin binnen de mogelijkheden van de bevoegdheden van een Boa. Handhavers vervullen een belangrijke signalerende rol. Maar ondersteunen ook bijvoorbeeld door rondom demonstraties het verkeer in goede banen te leiden en ervoor te zorgen dat ander publiek in de omgeving zo min mogelijk hinder ondervindt.

Goed om te weten is dat als de politie optreedt ter handhaving van de openbare orde, zij onder het gezag van de burgemeester staat. Treedt de politie op ter strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde, dan staat zij onder gezag van de officier van justitie. De Politiewet verplicht de burgemeester en de officier van justitie periodiek overleg te voeren met de politiechef. In dit zogenoemde driehoeksoverleg worden afspraken gemaakt over de taakuitvoering van de politie in de gemeente. De gemeenteraad kan de burgemeester hierop bevragen en u zult daar altijd (voor zover mogelijk) transparant over worden geïnformeerd. Het is voor de rol van de gemeenteraad in relatie tot deze openbare orde bevoegdheid van belang om te weten dat u hier geen invloed op uit kunt oefenen. Dat is voorbehouden aan de burgemeester als zelfstandig bestuursorgaan of aan de lokale driehoek.

U als gemeenteraad heeft op dit terrein wel een belangrijke kaderstellende rol. U stelt bijvoorbeeld in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) regels die zien op de openbare orde en veiligheid. Via de APV regelt u als gemeenteraad hoe wij bijvoorbeeld de openbare orde kunnen handhaven bij hinderlijk gedrag, samenscholing of woonoverlast.

Kaderstellende rol raad

Naast opstellen van deze kaderstellende regels, vervult u als raad ook een belangrijke rol bij het formuleren van de visie over hoe we Maastricht ook in de toekomst leefbaar en veilig houden. Iedere vier jaar stelt de raad in dit verband het Meerjarenprogramma Veiligheid en het Meerjarenprogramma Handhaven vast. U bent dan in positie om uw kaderstellende rol te nemen. De actualisatie van het Meerjarenprogramma Veiligheid staat dit jaar op de agenda.

Het huidige Meerjarenprogramma Veiligheid Maastricht is in maart 2019 door de gemeenteraad vastgesteld. De ambities, doelen en prioriteiten van het gemeentelijk veiligheidsbeleid zijn daarmee voor de periode tot en met 2022 bepaald en als uitgangspunt genomen bij het werken aan een veiliger Maastricht. Een werkwijze die gericht is op zowel de inhoudelijke kant van het beleid als op een brede samenwerking met in- en externe partners. Een werkwijze die veiligheidsvraagstukken op buurt- en straatniveau centraal stelt.

In 2022, het laatste uitvoeringsjaar van het MJP, blijven we werken aan een verdere verbetering van de veiligheid van Maastricht en zijn we gestart met het proces om te komen tot een opvolgend veiligheidsbeleid (periode 2023-2026).

Aan het (nieuwe) veiligheidsbeleid ligt een stadsbrede Integrale Veiligheidsanalyse (IVA) ten grondslag. Deze analyse geeft een beeld van de huidige veiligheidssituatie in Maastricht. Op basis van het veiligheidsbeeld bepaalt u na de zomer welke prioritaire thema's en aandachtspunten in het nieuwe veiligheidsbeleid centraal dienen te staan. Ook bepaalt u op welke wijze en vanuit welke uitgangspunten de uitvoering daarvan succesvol kan worden opgepakt.

Deze prioritaire thema's en aandachtspunten vormen de rode draad van het nieuwe Meerjarenprogramma Veiligheid Maastricht 2023-2026. Dit veiligheidsbeleid wordt eind 2022 ter vaststelling aan u voorgelegd.

Eind 2022 volgt ook de evaluevaluatie van de 'Maastrichtse aanpak Veiligheidsbeleving'. Vanuit deze 'Maastrichtse Aanpak' zijn we in verschillende wijken aan de slag gegaan met hotspots. Hiervoor hebben we een Taskforce Veiligheidsbeleving in het leven geroepen. De Taskforce is een domein overstijgend netwerk met alle disciplines die mogelijk een rol kunnen spelen in het verbeteren van de Veiligheidsbeleving: politie, Trajekt, handhaving, communicatie, sociaal, stadsbeheer, etc. De Taskforce benadert vraagstukken integraal en levert maatwerk. De behoefte van de inwoners staat in de aanpak centraal. De afgelopen jaren zijn meerdere casussen behandeld in de Taskforce Veiligheidsbeleving en dit heeft tot succesvolle resultaten geleid.

De Maastrichtse Aanpak is ontstaan vanuit de constatering dat ondanks dat criminaliteit daalde dit niet voldoende voelbaar was in de leefwereld van onze inwoners. Als meetinstrument hoe het staat met de veiligheidsbeleving van onze inwoners gebruiken wij de Landelijke Veiligheidsmonitor. Deze laat de afgelopen jaren een geleidelijk positieve ontwikkeling in de veiligheidsbeleving van onze inwoners zien.

Tenslotte verwachten wij in de loop van dit jaar nog bij u terug te komen in verband met het Maastrichtse coffeeshopbeleid. Uitgangspunten hierin zijn (op hoofdlijnen) het stelsel van het afnemend maximum en de besluiten die genomen zijn in het kader van het spreidingsbeleid voor coffeeshops.

Uitvoering

In beleid of uitvoeringsprogramma's leggen we vervolgens vast hoe we de doelen die we ons als stad stellen denken te realiseren.

Er staan ons daarbij verschillende middelen en instrumenten ter beschikking.

- Denk aan het uitwerken van de door de raad vastgestelde kader stellende regels.
- Goede voorlichting/bewustwordingscampagnes.
- Voorzieningen: verlichting, cameratoezicht, fietsenstallingen, milieuperrons.
- Het aangaan van partnerschappen en dialoog met de stad.

Ook de inzet van toezicht en handhaven is een middel dat we in kunnen zetten. Handhaven vervult een ondersteunende rol bij het bewaken van de openbare orde. Handhaven wordt voor het overgrote deel ingezet om de leefbaarheid te waarborgen door overlast en ergernissen in de openbare ruimte te aan te pakken. Denk aan de thema's afval, parkeren, fiets, horeca en geluid.

De speerpunten van handhaven bepalen we jaarlijks in uitvoeringsplannen. In mei staat het uitvoeringsprogramma handhaven openbare ruimte 2022/2023 op de agenda van het domein AZ. We werken toe naar een steeds concreter plan dat duidelijk laat zien wat we met de inzet van handhaven in onze stad willen bereiken. We maken daarbij inzichtelijk waar een bijdrage aan wordt geleverd. Handhaven is immers geen doel op zich. Het draagt bij aan veiligheid, aan minder overlast, aan afvalloos Maastricht, aan de toegankelijkheid van de stad, etc. In de meeste gevallen heeft handhaven een belangrijke signalerende functie. Onze handhavers zijn de ogen en oren van de stad. Ze zijn op straat, in de wijk aanwezig en aanspreekbaar. Ze weten heel goed wat er speelt. Als partner in een integrale aanpak pakt handhaven zijn rol. Daar waar het in de stad niet vanzelf gaat is handhaving een van de mogelijkheden die tot onze beschikking staat. Vaak als sluitstuk van een totaal aanpak. Goed om te weten is dat Boa's bevoegdheden hebben om leefbaarheidsproblematiek aan te pakken. Landelijk wordt geregeld tegen welke feiten en met welke middelen een Boa mag

optreden. We merken in de praktijk dat het leefbaarheids criterium niet voor alle inwoners even helder is. Zo mag handhaven wel optreden tegen het negeren van de rijrichting én niet tegen te hard rijden. Landelijk wordt ook gezien dat verwachtingen niet altijd overeenkomen met wat de praktijk aan mogelijkheden biedt. Gezien de ontwikkelingen binnen het veiligheids- en leefbaarheidsveld werkt het Ministerie van Justitie en Veiligheid aan een herijking van de visie op Boa's.

Het is belangrijk om ons te realiseren dat we niet elke vorm van overlast of onveiligheid kunnen aanpakken. Zeker niet in een stad als Maastricht waar in bepaalde gevallen sprake is van grootstedelijke problematiek. We wonen in een stad dat vanwege de grensligging en het aantrekkelijke winkel en horeca aanbod veel bezoekers trekt. We zijn ook een evenementenstad en een studentenstad. Gecombineerd met een compacte binnenstad is de druk op de openbare ruimte soms erg groot. Het is dan ook niet te voorkomen dat er altijd wel sprake is van enige vorm van ervaren overlast. We proberen dit zo goed als we kunnen beheersbaar te houden door een combinatie van preventie en repressie. We kunnen alleen niet altijd en overal aanwezig zijn. Het vraagt daarom van ons scherpe keuzes in wat we wel en niet doen. De capaciteit van politie en handhaving is immers niet onbeperkt. Sterker nog die capaciteit staat behoorlijk onder druk. In de jaarlijkse uitvoeringsplannen worden deze keuzes gemaakt.

Onderlinge relaties

Veiligheid en leefbaarheid creëren we samen. Het is een beleidsveld dat nauwe verbanden heeft met inwoners en ondernemers in de stad, maar zeker ook met andere beleidsterreinen van de gemeente. Keuzes over hoe richten we onze stad fysiek in (waar is er bijvoorbeeld verlichting of een ontmoetingsplek), maar ook keuzes binnen het sociale domein (bijvoorbeeld hoe begeleiden we kwetsbare jongeren) hebben een direct effect op zowel de veiligheid als de veiligheidsbeleving in de stad. We hebben kortom elkaar nodig om de steeds complexere maatschappelijke opgaves waarmee we geconfronteerd worden het hoofd te bieden. Dit betekent dat we in het beleid én in de uitvoering van het werken aan veiligheid goed moeten nadenken hoe we het integrale karakter goed en stevig borgen. Dit betekent in elk geval verder investeren in een proactieve gezamenlijke afstemming over veiligheidsissues, de meest effectieve benadering en aanpak hiervan.

Het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) Maastricht Heuvelland is een goed voorbeeld van effectieve integrale samenwerking op het snijvlak van zorg en veiligheid. Het Zorg- en Veiligheidshuis bundelt de krachten van partners uit het justitie-, gemeentelijk- en zorgdomein. Sommige problemen van mensen zijn zo complex dat reguliere zorg- en veiligheidsprocessen geen oplossing bereiken. Dan is het Zorg- en Veiligheidshuis aan zet om tot een doorbraak te komen. De centrale doelstelling van het Zorg- en Veiligheidshuis is: het beter helpen van (kwetsbare) inwoners, betere kwaliteit van leven, goede zorg en minder overlast en veiligheidsproblemen. Via de link [Animatiefilmpje Zorg en Veiligheidshuis](#) kunt u een animatiefilmpje bekijken waarin kort wordt uitgelegd hoe het Zorg- en Veiligheidshuis werkt aan deze doelstelling.

Landelijke regelgeving

Anders dan het voorgaande misschien doet vermoeden vullen we de inzet op veiligheid en leefbaarheid niet enkel lokaal in. Er is ook een grote relatie met landelijke wet- en regelgeving. We geven uitvoering aan verschillende landelijke wetten en zijn hiervoor ook vaak als toezichthouder aangewezen. Denk bijvoorbeeld aan de Alcoholwet, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), bepaalde onderdelen uit wegenverkeerswet.

Daarnaast worden landelijke beleidsdoelstellingen op het gebied van veiligheid vastgesteld in overleg met onder andere de minister en de korpschef van de politie. Dat gebeurt in het Landelijke Overleg Veiligheid en Politie. Binnen dit overleg wordt besproken hoe de politie en het bestuur kunnen samenwerken en welke actualiteiten daarin van belang zijn. Thema's zoals verbonden

samenleving/polarisatie, ondermijning waaronder mensenhandel en cybercrime komen hier aan de orde.

P&C

Naast de kaderstellende taak, heeft u als raad een andere belangrijke taak in het controleren of we de gestelde doelen naar behoren uitvoeren. Daarvoor heeft u uiteraard informatie nodig. Deze informatie verstrekken we via raadsinformatiebrieven, maar ook tijdens besprekingen in de domeinvergadering en natuurlijk via de Planning & Control-cyclus (P&C-cyclus). Het veiligheidsveld vindt u onder Programma 1 van de begroting. Komend jaar staan de thema's veiligheid en handhaven regelmatig op de agenda van dit domein zoals u op het scherm kunt zien. De eerstvolgende keer is 17 mei.

Ambtelijke organisatie

Er werken veel ambtenaren met passie en grote betrokkenheid aan de veiligheid en leefbaarheid van de stad. Dagelijks zijn Boa's (de Bijzonder Opsporingsambtenaren), toezichthouders, bouw- en milieuhandhavers en wijkgebonden medewerkers zichtbaar in de stad actief. Onze AOV'ers (oftewel Ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid) springen in de bres als de openbare orde in gevaar komt of bij rampen en crisis. Beleidsmakers, vergunningverleners, beleidsondersteuners en juristen werken onvermoeibaar voor en achter de schermen om te zorgen voor een zorgvuldige besluitvorming, uitvoering en verantwoording. Allemaal mensen die net als u zich dagelijks inzetten voor de stad Maastricht.

Hoe kunt u ons bereiken?

Wij werken informatie gestuurd aan de veiligheid en leefbaarheid in de stad. Voor onze informatie zijn we vooral afhankelijk van de meldingen van onze inwoners. Dat zijn onze belangrijkste ogen en oren in de stad. We weten dat ook u regelmatig wordt benaderd met meldingen over veiligheids- en leefbaarheidsthema's. U helpt ons enorm als u inwoners blijft verwijzen naar de MijnGemeente-app en het algemene nummer (14043). Via deze weg komen meldingen centraal binnen en kunnen we zorgen dat deze op de juiste plek terechtkomen. Dit helpt ons om de meldingen zo adequaat mogelijk op te pakken. Ook kunnen we dan beter monitoren over welke thema's en op welke plekken de meeste meldingen binnenkomen. Hierop kunnen we onze aanpak aanpassen.